

Een Attisch grafrelief uit den bloeitijd (ongeveer begin 4e eeuw v. Christus), voorstellend een vrouw met dienstbode en kind.

en passen zij deze op hun werken toe. Zij hielden een al te hevige uitdrukking van het gevoel, die schade had kunnen doen aan het uiterlijk, terug; onder de vormende hand van den kunstenaar werden de hevigste hartstochten, de onstuimigste bewegingen meer gematigd en in overeenstemming gebracht met de eischen der kunst, waarvan men niet meer afwijkte, sedert men ze had gevonden. Hoezeer de Grieksche kunst ook gericht is op het weergeven van lichamelijke schoonheid, toch zou het onjuist zijn te beweren, dat zij deze alléen uitdrukte. Zonder twijfel was zij zinnelijk, maar in een groot aantal werken heeft zij ons meer verheven schoonheid getoond, die sprak van de schoonheid van de ziel. De afbeelding van het vrouwekopje op de pagina hiernaast bewijst dit. Edel van vorm en lijn — de Griek kón nu eenmaal niet anders maken — spreekt dit werk ook van de harmonie van den innerlijken mensch; van de overheersching van het verstand en den wil op het grovere en onvolmaakte. Hier bekoren niet meer alleen de uiterlijke vormen, maar het is tevens de expressie van een reinen en harmonieuzen geest, die weldadig aandoet. Zoo zouden er talrijke werken aan te wijzen zijn, in de verzameling, die in het Museum is tentoongesteld, maar deze te bespreken of in 't kort aan te duiden, zou ondoenlijk wezen. En bovendien, ons artikel is meer een opwekking om zèlf te gaan zien, dan een verslag van alles wat er te bezichtigen is. Niet minder toch dan twee zalen zijn gevuld met beeldhouwwerken van de vroegste tot de laatste periode.

* * *

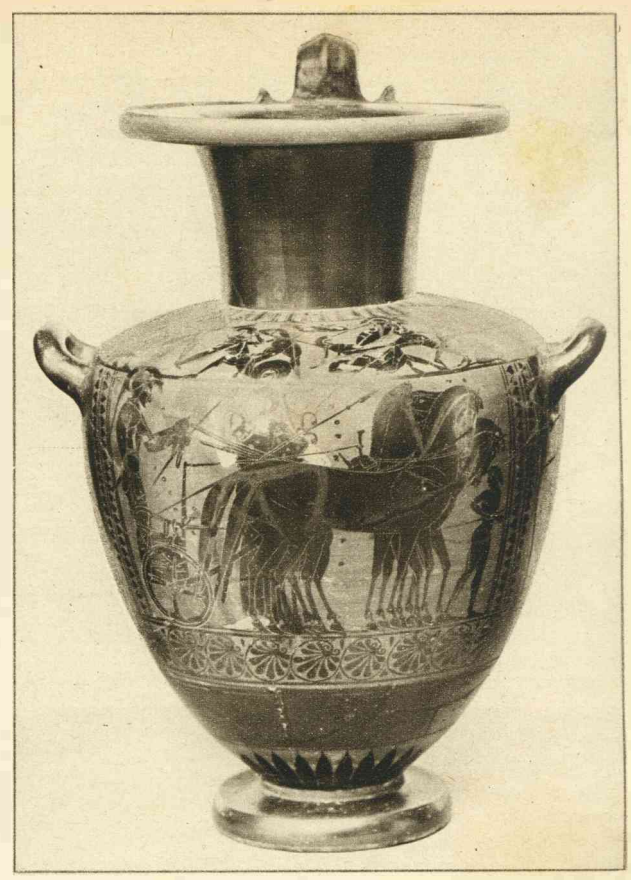
De afdeeling vazen, waarvan wij er hier een aantal weergeven, is eveneens zeer uitgebreid en geeft in chronologische volgorde een overzicht van de ontwikkeling der Grieksche ceramiek van den vroegsten praehistorischen tijd tot in de 3e en 2e eeuw, wanneer uit het zwarte met reliefs versierde vaatwerk, het beroemde Romeinsche vaatwerk ontstond.

Deze collectie vazen, die het Leidsche museum bezit, is vooral belangrijk door het prachtige schilderwerk, dat erop voorkomt, en dat bewijst, dat ook de schilderkunst door de Grieken met smaak en groote kennis van techniek werd beoefend. Hoe zou dat ook anders kunnen?

Het zou toch niet anders dan onze verwondering kunnen verwekken, indien een kunstlievend volk als de Grieken, dat zulk een hoogte had bereikt op 't gebied van beeldhouw- en bouwkunst, niet ook gelijkertijd de schilderkunst, die toch ten nauwste met de sculptuur samenhangt, had beoefend. Evenwel, van hun schilderwerken is niet veel tot ons gekomen.

Wat wij daarvan weten, berust voornamelijk op hetgeen tijdgenooten ons ervan hebben medegedeeld en op de muurschilderingen, die bij de opgravingen te Pompeji aan 't licht zijn gebracht. Daar vindt men tusschen de ruïnes, op gedeeltelijk bewaard gebleven muren, aanzienlijke fragmenten van muurschilderingen, die duidelijk aantoonen, dat ook deze kunst met succes door hen werd beoefend. Maar om de ontwikkeling na te gaan van deze kunst bij de Grieken, vormen de talrijke beschilderde vazen, die door verschillende opgravingen zijn ontdekt, de voornaamste hulpbron.

De figuren, die op deze vazen voorkomen, zijn zeer interessant. Wanneer men ze nader beschouwt, komt men alras tot de ontdekking, dat de schilder der oudheid alle sujetten en onderwerpen met den hem eigen goeden smaak en distinctie wist weer te geven. De lijnen zijn zeer zuiver; de compositie wèl doordacht en opgezet; de verdeeling der verschillende personen over de beschikbare ruimte zeer juist en tactvol. Bovendien weten zij de wetten der perspectief in toepassing te brengen en ontleenen zij aan de beeldhouwkunst de proportie en de anatomie. De uitbeeldingen zijn niet levenloos: zij wisten beweging aan

Voorbeeld uit het begin van den grooten bloei der vazenschilderkunst: Attisch zwartfigurige vaas. De figuren zijn met zwart glimmend vernis op den rooden kleigrond geschilderd.

hun personen te geven en uitdrukking aan de gebaren en de houding en de gezichten. Uit alles blijkt, dat zij bekend waren met en gebruik wisten te maken van al de middelen, die aan de schilderkunst ter beschikking staan.

Ook met de geringste middelen, wisten zij een groot effect te bereiken. Zoo was er b.v. een schilder, Polygnote, die slechts vièr kleuren, rood, geel, blauw en wit gebruikte, maar die daarmede de meest verscheiden combinaties en de schitterendste nuanceeringen wist te bereiken.

Helaas is van deze kunst niet veel in gaven toestand tot ons gekomen. De verven der schilderingen konden natuurlijk minder weerstand bieden aan den gang der eeuwen, dan de massieve vormen der beeldhouwwerken.

Maar wat er ons van geworden is, is voldoende om ons te doen zien, dat de Grieksche kunstenaars ook op dit gebied hun kunstzin wisten te uiten en dat zij met evenveel smaak en technische vaardigheid het penseel als den beitel wisten te hanteeren.

Links: Een schitterende collectie Attisch zwartfigurig vaatwerk. Rechts: Voorbeelden van den Griekschen invloed op de vazenschilderkunst in Zuid-Italië, waarheen zich de roodfigurige kunst van Attica overgeplant heeft in het laatst der 5e of het begin der 4e eeuw. Ze heeft zich daar spoedig opnieuw ontwikkeld, echter niet in de sobere en fijne richting, die we in Athene zagen; een groote zucht naar pracht en rijkdom komt tot uiting in de verschillende figuren. De personen zijn vaak voorzien van schalen en kransen, enz. Waarschijnlijk hebben deze voorstellingen betrekking op den grafcultus.